

ขอบคุณภาพจาก <http://goo.gl/z0z1s8>

สวนไม่เข้าเป็นคา ญาติพี่น้องไม่ไปมาเป็นอื่น¹ : “ความเป็นพี่น้องไท”
กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเพณีปอยซอนน้ำ
ของชาวไทใต้คงเมืองซอน มณฑลยูนนาน
ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน²

*“Gardens are not logged overgrown grass, relatives who do not
meet each other to become someone else.”³ : “Tai relative”
and Management of cultural tourism in Poi Son Nam Tradition
of Tai Dehong, Yunnan, China*

อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล⁴

Aphilak Kasempholkoon

E-mail: aphilak@yahoo.com

ดาว เชิงหวา⁵

Dao Chenghua

¹ ภาษิตพื้นบ้านไทใต้คง มีความหมายว่า สวนที่ไม่มีคนเข้าไปดูแลหญ้าจะขึ้นรก ญาติพี่น้องที่ไม่ได้ไปมาหาสู่กันไม่นานก็จะกลายเป็นคนอื่น (สัมภาษณ์ กงจิ้นเหวิน อายุ ๖๐ ปี นักวิชาการชาวไทใต้คง กองการพาณิชย์เขตปกครองชนชาติไตและจิงไปแห่งใต้คง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน, ๑๑ เมษายน ๒๕๕๘)

² บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง สงครามตีในชนชาติไทกลุ่มต่างๆ : แนวคิด พลวัตและการดำรงอยู่ โดยความร่วมมือระหว่าง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะภาษาและวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย มหาวิทยาลัยชนชาติแห่งยูนนาน

³ An old proverb of Tai Dehong, Mangshi, China.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย และประธานศูนย์สยามทรรศนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁵ ศาสตราจารย์อากันดุกะ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และศาสตราจารย์ประจำคณะวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย มหาวิทยาลัยชนชาติแห่งยูนนาน

บทคัดย่อ

คนไทได้คงที่เมืองซอน (เต๋อหง) มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีประเพณีสงกรานต์เช่นเดียวกับชนชาติไทกลุ่มอื่นๆ เรียกว่า “ปอยซอนน้ำ” ถือเป็นประเพณีเก่าแก่ของคนไทได้คงที่ดำเนินตามตำนานสงกรานต์ที่เล่าสืบกันมา ปัจจุบันประเพณีดังกล่าวได้รับการสนับสนุนโดยรัฐ และยกระดับจากประเพณีสู่มหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บทความนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์สำคัญในการนำเสนอพลวัตของประเพณีปอยซอนน้ำของคนไทได้คงและวิธิตดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูล ณ เมืองซอน ในระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๔ เมษายน ๒๕๕๘ ผลการศึกษาพบว่าการจัดงานดังกล่าวใช้ปรากฏการณ์หยกอติตกับอัตลักษณ์ “ความเป็นไท” เป็นแนวคิดหลักในการจัดการคติชนสร้างสรรค์ในประเพณีปอยซอนน้ำ ผ่านกลยุทธ์ในการจัดการต่างๆ ได้แก่ การเชิญผู้แทนคนไทกลุ่มต่างๆ เป็นอาคันตุกะ การธำรงรักษาประเพณีดั้งเดิมและความเป็นพุทธศาสนิกชน การจัดการแสดงพื้นบ้านและแข่งขันศิลปกรรมพื้นบ้านของไทได้คง การร่วมสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทผ่านกิจกรรมการสร้างสถิติ Guinness Book Record ประจำปี สิ่งเหล่านี้นับเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของเมืองซอนตามแนวคิด “ความเป็นพี่น้องไท”

คำสำคัญ: ชนชาติไท, ไทได้คง, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ปรากฏการณ์หยกอติต

Abstract

Tai or Dai in Dehong of Yunnan, China have Songkran Tradition, as well as Tai other groups called "Poi Son Nam". This is an old tradition of Tai people to abide by the Songkran's Myth. Nowadays, the tradition is supported by the government and upgrading to be the cultural festivals. This article aims to present the dynamics of the 'Poi Son Nam' tradition of Tai Dehong and study how to manage the creative economy in terms of cultural tourism. To collect data was collected at the Dehong between March 11 - April 14, 2558. The results showed that this festival use the 'nostalgia' and 'Tai identity', as a key concept for managing creative folklore in 'Poi Son Nam' tradition through various management strategies including; invited representatives from the Tai groups as a guest, preserved the old tradition and "Buddhismness", showed various Tai Performances and Tai folk art competition of Tai Dehong and created a proud record of Tai through the Guinness Book Record each year. This is the mechanism that stimulates the economy and tourism of Dehong city based on the concept "Tainess".

Keywords : Tai people, Tai Dehong, Creative Economy, Cultural Tourism, Nostalgia

๑. ความนำ

“สงกรานต์” นับเป็นประเพณีสำคัญของชาติไทที่สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมอินเดีย โดยคนไทยทุกกลุ่มมีประเพณีสงกรานต์ที่สืบทอดกันมา บ้างถือว่าเป็นปีใหม่ บ้างถือเพียงเป็นประเพณีสาดน้ำ พระยาอนูมานรธาชน กล่าวถึงความหมายของสงกรานต์ไว้ใน **เทศกาลสงกรานต์** ว่า

“...สงกรานต์เป็นคำภาษาสันสกฤต แปลว่าผ่าน หรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ซึ่งในที่นี้หมายถึงพระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีใดราศีหนึ่งก็เรียกว่าสงกรานต์ จักรราศีคือวงกลมเป็นรูปไข่ในท้องฟ้าซึ่งสมมติเป็นทางที่พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาวพระเคราะห์โคจรผ่านเข้าไป โคจรแปลว่าทางไปของโค แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าจ้ว แต่หมายถึงพระอาทิตย์ และใช้ได้ตลอดถึงพระจันทร์และดาวพระเคราะห์ด้วย จักรราศีนั้นแบ่งตามขวางออกเป็น ๑๒ ส่วนเท่ากัน หรือ ๑๒ ราศี ซึ่งแต่ละราศีก็มีกลุ่มดาวอยู่ในนั้นเป็นเฉพาะของราศีหนึ่งๆ (เดี๋ยวนี้เคลื่อนที่ไปแล้ว) เหตุนี้ราศีจะแปลว่ากลุ่มดาวก็ได้... กลุ่มดาวที่อยู่ในราศีหนึ่งๆ มีดวงดาวในกลุ่มหลายดวงเรียงรายกันเป็นรูปต่างๆ ไม่เหมือนกัน และเขาสम्मติรูปของกลุ่มดาวเหล่านี้ เช่น เป็นกลุ่มดาวแพะ กลุ่มดาวจว และอื่นๆ เป็นต้น จนครบ ๑๒ ราศี พระอาทิตย์เมื่อโคจรเข้าไปในราศีใด และกว่าจะผ่านพ้นราศีนั้นไปสู่อีกราศีหนึ่ง ก็เป็นเวลาเดือนหนึ่ง เมื่อผ่านไปครบ ๑๒ ราศี ก็เป็นเวลาได้ปีหนึ่งโดยประมาณ...”

ในหมู่คนไทยกลุ่มต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา ก็ล้วนมีประเพณีสงกรานต์แทบทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น คนไทยในประเทศไทย เรียก สงกรานต์ คนไทใหญ่เรียก ปอยสางเจียน หรือปอยสางแก่น คนไทใต้คงเรียก ปอยซ็อนน้ำ คนไทอาหมที่อินเดีย เรียก Bihu เป็นต้น โดยเฉพาะประเพณีปอยซ็อนน้ำของไทใต้คงนั้นนับได้ว่าเป็นงานรื่นเริงมาก เพราะเป็นประเพณีของกลุ่มคนไทยที่อยู่ในประเทศจีน และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล นอกจากนี้ประเพณีสงกรานต์ของคนไทใต้คงยังไม่มีผู้ศึกษาแพร่หลายเท่าที่ควร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับเชิญให้ไปร่วมในงานปอยซ็อนน้ำของเมืองซอน หรือ หมางซ็อ (Mangshi) มณฑลยูนนาน

⁶ อย่างไรก็ตามข้อสันนิษฐานดังกล่าวยังไม่สามารถสรุปได้ว่าไทยรับมาจากประเพณีใดของอินเดีย นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าได้รับอิทธิพลจากประเพณี Holi ที่ชาวเมืองเล่นสาดสีหรือน้ำสีกัน ขณะที่ประเพณีอีกประเพณีหนึ่งที่มีชื่อใกล้เคียงกับสงกรานต์ คือ Maha Samkranti ซึ่งชาวเมืองเฉลิมฉลองโดยการเล่นว่าว จึงทำให้ยังไม่มีข้อสรุปในขณะนี้

⁷ เสฐียรโกเศศ (นามแฝง). **เทศกาลสงกรานต์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ .กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๙

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๔ เมษายน ๒๕๕๘ ได้พบปะผู้นำและชาวบ้านได้คง รวมถึงแขกรับเชิญในงานซึ่งเป็นคนไทกลุ่มต่างๆ พบว่ามีความน่าสนใจ และแสดงให้เห็นถึงวิถีคิดในการสร้างสรรค์ประเพณีปอยซ็อนน้ำให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลวัตของประเพณีสงกรานต์ใต้คงและแนวโน้มในการพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

บทความนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๒ ประการ ประการแรกคือมุ่งศึกษาพลวัตของประเพณีปอยซ็อนน้ำของคนไทใต้คง ที่เมืองซอน สาธารณรัฐประชาชนจีน และประการที่สองคือวิเคราะห์วิถีคิดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านประเพณีปอยซ็อนน้ำของคนไทใต้คง ที่เมืองซอน สาธารณรัฐประชาชนจีน

๓. กรอบแนวคิดสำคัญในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบความคิดเรื่องคติชนสร้างสรรค์ และแนวคิดเรื่องปรากฏการณ์หยุ่หาคือต มาใช้เป็นกรอบคิดหลักของงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยได้เปลี่ยนไปอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาเพราะมีปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย รวมทั้งปรากฏการณ์พลวัตของคติชน เช่น คติชนสมัยใหม่ และการนำคติชนไปใช้ในบริบททางสังคมใหม่ๆ ในปัจจุบัน เช่น การนำนิทานตำนานไปใช้เพื่อการท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนประเพณี หรือประดิษฐ์ประเพณีใหม่ๆ เพื่อการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ หรือเพื่อกิจการ “เชิงพาณิชย์”^๘

อนึ่ง คำว่า “คติชนสร้างสรรค์” (creative folklore) เป็นศัพท์ที่ ศิราพร ณ ถลาง ประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพื่อล้อกับคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” เนื่องจากกระบวนการที่ ศิราพร ณ ถลาง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” อาศัยแนวคิดเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value adding) โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ซึ่งหมายรวมถึงการนำเอาระบบคุณค่า ระบบความเชื่อ และคติชนที่มีอยู่เดิมในสังคมประเพณีมาสร้างสรรค์ใหม่ในสังคมปัจจุบัน^๙ อย่างไรก็ตาม การคำว่า “คติชนสร้างสรรค์” (creative folklore) มิได้ใช้ตามนัยของแนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” อย่างเคร่งครัด หากแต่เป็นการใช้คำนี้อย่างกว้างๆ หลวมๆ ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับหลายแนวคิด

^๘ ศิราพร ณ ถลาง. “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. วารสารอักษรศาสตร์. ๔๒(๒). ๒๕๕๖, หน้า ๕.

^๙ ศิราพร ณ ถลาง. “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. วารสารอักษรศาสตร์. ๔๒(๒). ๒๕๕๖, หน้า ๖.

อย่างไรก็ตาม ในท่ามกลางความแพร่หลายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น มีปรากฏการณ์อย่างหนึ่ง ที่เป็นการนำอดีตมาจำลองขึ้นใหม่เพื่อเป็นจุดขายทางธุรกิจที่เป็น ในทางวิชาการเรียกว่า “ปรากฏการณ์โหยหาอดีต” (Nostalgia) ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญในการทำให้เกิดตลาดย้อนยุค การใช้คำ “ต้นตำรับ” “เจ้าแรก” “สูตรคุณย่า” “โบราณ” เป็นส่วนหนึ่งของชื่อสินค้าหรือการโฆษณา รวมถึงการรื้อฟื้นภูมิปัญญาแขนงต่างๆ ในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Nostalgia มาจากรากศัพท์ภาษากรีก Graburn กล่าวว่า Nostalgia ในความหมายปัจจุบันหมายถึง ความเจ็บปวดที่เกิดจากการย้ายจากจุดกำเนิดการสูญเสียสิ่งที่คุ้นเคย หรือสิ่งที่เป็สัญลักษณ์ของความเป็นอดีต หรืออีกนัยมันคือ การโหยหาอดีตหรือการรำลึกถึงอดีตของคนที่เคยใช้ชีวิตในวัยเยาว์ การโหยหาอดีตของคนเมืองที่ต้องการจะออกจากสังคมปัจจุบันเพื่อกลับไปสู่วันวาน นักประวัติศาสตร์ชาวอิตาลีคนหนึ่งเคยใช้คำว่า “ธุรกิจของการโหยหา” เขามองว่าธุรกิจของการโหยหาเป็นธุรกิจท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุด พูดได้ว่าเป็นลัทธิท่องเที่ยวที่เหนือกว่าลัทธิใดๆ ที่เคยมีมา¹⁰

แนวคิดการโหยหาอดีตเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพล มาจากแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) การโหยหาหรือถวิลหาอดีต (Nostalgia) เป็นวิธีการมองโลกหรือวิธีการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้นความสำคัญของจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของคนใน “ปัจจุบันขณะ” ที่มีต่ออดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว เราต้องถวิลหาอดีตก็เพราะมันเป็นไปไม่ได้ที่จะย้อนกลับไปหาอดีตในโลกของความเป็นจริง นอกเสียจากสร้างหรือจำลองมันขึ้นมาใหม่ในรูปของเรื่องเล่าและความทรงจำรูปแบบต่างๆ การโหยหาอดีตเป็นส่วนสำคัญในโครงสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคน เช่นเดียวกับสังคมซึ่งเป็นภาพสะท้อนในองค์กรรวม ผู้คนและสังคมต่างก็โหยหาหรือย้อนเวลากลับไปหาอดีต เพราะอดีตมีเสน่ห์และมีพลังอย่างมหาศาลต่อความรู้สึกและจินตนาการดูเหมือนว่าทุกคนใช้ช่องทางจินตนาการและช่องทางวัฒนธรรมในการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบขีดจำกัดของสถานที่และกาลเวลาในโลกของความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะไม่มีใครย้อนเวลากลับไปสู่โลกของอดีตได้ในทางกายภาพ ดังนั้น การโหยหาหรือถวิลหาในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำได้และมักกระทำอยู่เสมอจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลและวิถีวัฒนธรรมของสังคมโดยทั่วไป¹¹

¹⁰ สราญมิตร ประชาญสิทธิ์. ๒๕๔๗. “โลกศักดิ์สิทธิ์ (The sacred) และ โลกสามัญ (The profane)”. *ทุนสังคมและทุนวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจและการจัดการยุคใหม่ : รวบรวมความจากการประชุมวิชาการประจำปี ๒๕๔๗ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

¹¹ พัฒนา กิตติอาษา. *มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๖.

ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้นำมาซึ่งการเปิดตลาดในแนวทางที่การตลาดเรียกว่า Retro Marketing ซึ่งได้นำความต้องการบริโภคในความหมายของสิ่งที่ผ่านมาแล้วในอดีต อันประกอบด้วยคุณค่าทางความคิดที่ว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหวนกลับมาได้อีก คุณค่าของสินค้าในการตลาดจึงเพิ่มสูงขึ้น สำหรับการสร้างความหมายให้กับสินค้าต่าง ๆ นั้น “ความเป็นไทย” ถือเป็นคุณค่าความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ถูกนำมาใช้อย่างมากในปรากฏการณ์หยหอดิตของ สังคมไทย¹² ปรากฏการณ์หยหอดิตจึงเป็นแนวคิดที่ได้รับการนำมาใช้อย่างมากในเชิง เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองความต้องการเสพ “อดีต” ของชนชั้นกลางซึ่งถือเป็นกลุ่ม เป้าหมายหลักของ Retro Marketing นั่นเอง

ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล เสนอแนวทางในการทำตลาด แบบ Retro ๔ ต้นแบบ โดย เสนอแนวคิดว่าการทำตลาดแบบย้อนยุคประยุกต์เทรนด์ใหม่นั้น เป็นแนวคิดทำตลาดโดยมอง ย้อนไปในอดีต ถึงกระแสนิยมเดิมว่าแบรนด์ ภาพยนตร์ รถยนต์รุ่นใด เพลงยุคไหน แฟชั่น ยุคใดดังแล้ว หากวิเคราะห์สาเหตุการดัง เหตุปัจจัยของความดัง ได้รับความนิยมเพราะเหตุใด หากคุณค่าร่วม Core Value ขึ้นมาแล้วนำมาทำการตลาด ซึ่งแนวทางการทำตลาดแบบ Retro นี้ สามารถแยกวิธีการออกเป็น ๔ ประเภท¹³

๑. Retro Retro คือการเอาของดีในอดีตมาใช้ทั้งหมด ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงหรือ ดัดแปลงมาก เช่น ผลิตภัณฑ์ที่เคยขายดี เป็นที่นิยมในอดีตนำมาทำซ้ำ

๒. Retro Nova มีการผสมรูปลักษณ์และโครงเก่า แต่ใช้เทคโนโลยีใหม่

๓. Retro Deluxe คือการผสมผสาน เรื่องเก่า (Past) กับเรื่องใหม่ (Present Trend) เข้าด้วยกัน ที่เรียก Hybrid ระหว่างดีไซน์เก่ากับใหม่มาใช้ เช่น Star War แม้จะเป็น หนึ่งอวกาศ แต่โครงเรื่องก็เน้นไปเรื่องเจ้าหญิงและอาณาจักร ผสมเรื่องแห่งอนาคตเข้าไป หรือภาพยนตร์ไทยเรื่องทวิภพ ที่มีการย้อนยุคเก่ากับยุคปัจจุบันมาผสมกัน

๔. Retro Futurism แนวนี้เป็นที่นิยมในหมู่นักออกแบบรุ่นใหม่ที่ย้อนเวลาเจาะ เทรนด์ในอดีต กระแสนิยมดั้งเดิม Past ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร แล้วหาตัวแปรร่วม Core Value ในขณะเดียวกันก็พยากรณ์กระแส แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไป ๓-๕ ปีข้างหน้า (Future) แล้วเอาของเก่าผสมกับความคิดแห่งอนาคต ดังนั้นจะมีการทำวิจัยย้อนไปในอดีตถึงกระแส ในอดีต ที่มาของความนิยมเก่าๆ และการวิจัยวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตข้างหน้า แล้วนำ มาหาตัวแปรร่วมออกมา เช่น การวิจัยว่าโพล์เต่ามีอะไรดี พบว่า มีเรื่องการสร้างภาพลักษณ์ ชื่อสัตย์ เรียบง่าย ประหยัด และเป็นรถคันแรกของคนรุ่นใหม่ในยุคนั้น ที่ต้องการแหวกกฎไม่ ขับรถคันโต

¹² วิทยานิพนธ์เรื่อง ปรากฏการณ์หยหอดิตในสังคมไทย: กรณีศึกษาบ้านไร่กาแฟ แก้ว-เอ็ด-เอก-บอร์ก (เอกมัย)

¹³ ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล, สูตรใหม่การตลาดย้อนยุค ปลุกกระแส (Retro Marketing). (กรุงเทพฯ: บริษัท มาร์เก็ตติ้ง กรุ๊ป แอสโซซิเอชั่น), หน้า ๑๕๔.

๔. ผลการศึกษา

ในเบื้องต้นผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงกลุ่มคนไท (Tai หรือ Dai) ในประเทศจีนก่อนเพื่อให้เห็นภาพรวม โดย ยศ สันตสมบัติ ได้กล่าวไว้ใน **หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง** ว่าชนชาติไทเป็นชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ที่ลงหลักปักฐานครอบคลุมคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาณาเขตใกล้เคียงเอาไว้เป็นบริเวณกว้าง มีกลุ่มคนไทอาศัยอยู่ตั้งแต่บริเวณรัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย ในเวียดนาม ลาว ประเทศไทยไปจนถึงมณฑลกว่างสีและยูนนานของประเทศจีน ในมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของประเทศจีน มีศูนย์กลางของวัฒนธรรมชนชาติไทที่สำคัญอย่างน้อย ๒ แห่งด้วยกัน แห่งแรกคือ สิบสองปันนา แหล่งอารยธรรมของชาวไทลื้อทางตอนใต้ของยูนนาน และแห่งที่สองคือใต้คงหรือเต๋อหง แหล่งอารยธรรมของชาวไทยใหญ่ตะวันตกของยูนนาน ในขณะที่กลุ่มไทลื้อสิบสองปันนามีผู้ศึกษาและเขียนบรรยายภาพชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของคนกลุ่มนี้เอาไว้พอสมควร กลุ่มชาวไทยใต้คงกลับไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านไทศึกษาเท่าใดนัก¹⁴

ชาวไทยใต้คงเรียกตัวเองว่าคน “ไต” คนไทกลุ่มนี้มีภาษาพูดและวัฒนธรรมประเพณีใกล้เคียงกับชาวไทยใหญ่หรือฉานในประเทศพม่า และชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามทัศนะของเจีย แยน จอง ไทใต้คงหมายถึง คนไทที่ตั้งรกรากและพำนักอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำคงหรือสาละวิน ชาวไทใต้คงยังแบ่งแยกออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกัน กลุ่มแรกคือกลุ่มคนไทที่พำนักอาศัยอยู่ทางแถบบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศจีนกับพม่า เช่น เมืองมาว เมืองแจ้ฝาง เมืองวันเที่ยง เป็นต้น กลุ่มนี้เรียกว่าเป็น**ชาวไทยใต้** ในขณะที่ชาวไทยใต้คงอีกกลุ่มหนึ่ง ในแถบบริเวณเมืองซอน เมืองตี และเมืองล่า เรียกว่าเป็น**ชาวไทยเหนือ**

สภาพวิถีชีวิตในตลาดของชาวไทยใต้คงในปัจจุบัน

¹⁴ ยศ สันตสมบัติ, **หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง**. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยพรรณ, ๒๕๔๓), น.๑ - ๒

หรือ¹⁵ ไตเหลอ ทั้งไทเหนือและไทใต้ใช้ภาษาพูดอย่างเดียวกัน จดจำประวัติศาสตร์เหตุการณ์สำคัญ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน และวัฒนธรรมประเพณีที่ใกล้เคียงกัน ทั้งสองกลุ่มอาจมีความแตกต่างอยู่บ้างตรงที่ภาษาเขียน ชาวไทใต้ใช้อักษรไทป๋องของรัฐบาลในขณะที่ชาวไทเหนือใช้อักษรที่มีลักษณะคล้ายไทอาหมในรัฐอัสสัม¹⁶

ชาวไทใต้คงได้รับการเรียกขานด้วยชื่ออันหลากหลาย นักวิชาการจีนนิยมเรียกคนไทกลุ่มนี้ว่า ไทเต๋อง หรือไทเหนือ และบางครั้งก็เรียกชื่อคนไทตามชื่อของเมืองที่คนเหล่านั้นพักอาศัย เช่น ไทมาวหรือไทเมืองมาว ไทเมืองซอน เป็นต้น ในขณะที่เวลานักวิชาการตะวันตกต่างเรียกคนไทใต้คงว่า “ฉาน” ตามภาษาพม่า และเรียกไทใต้คงว่าเป็นฉานจีน (Chinese Shan); ฉานเมืองมาว (Mao Shan) หรือฉานแห่งยูนนาน (Shan of Yunnan) เป็นต้น ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้วชาวพม่าใช้คำว่า “ฉาน” เรียกคนหลายกลุ่มที่พำนักอาศัยอยู่ในแถบพรมแดนระหว่างพม่ากับยูนนาน คำว่า ฉาน ในภาษาพม่าจึงเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม และมีได้จำกัดอยู่แต่เพียงชาวไทใหญ่เท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงคนไทกลุ่มอื่นๆ เช่น ไทลื้อและไทเขิน ซึ่งพูดภาษาที่แตกต่างออกไป¹⁷

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ชาวไทใต้คงและชาวไทในรัฐฉานมีประวัติความเป็นมายาวนาน สืบสาวไปได้ถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๘ เมื่อกลุ่มคนไทเริ่มกระจายตัวออกตั้งถิ่นฐานในแถบตอนเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเริ่มแยกตัวออกเป็นกลุ่มคนที่พูดภาษา¹⁸ แตกต่างกันห้ากลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มทางเหนือ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวจ้วง กลุ่มที่สองเป็นชาวไทที่พำนักอาศัยอยู่แถบที่สูง และเป็นบรรพบุรุษของชาวไทดำ ไทแดงและไทขาว กลุ่มที่สามคือกลุ่มเชียงขวาง บรรพบุรุษของคนไทยในปัจจุบัน กลุ่มที่สี่คือกลุ่มลาว เป็นต้นตระกูลของกลุ่มภาษาลาว และกลุ่มตะวันตก เป็นต้นตระกูลของภาษาไทใหญ่ไทอาหม และไทลื้อ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๙ เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่พูดภาษาไทในแถบที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำมาว ซึ่งสันนิษฐานว่าคือเมืองมาวและป่ง นับเนื่องแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๙ เป็นต้นมา กลุ่มคนไทเริ่มลงหลักปักฐานและขยายอิทธิพลครอบคลุมดินแดนในแถบรัฐฉาน รัฐอัสสัม และในเขตที่เป็นมณฑลยูนนานของจีนในปัจจุบัน¹⁹

ปัจจุบันคำว่า ไตคง เป็นชื่อจังหวัด จังหวัดนี้อยู่ในมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นเขตปกครองตนเอง แยกเป็น ๕ อำเภอ และ ๑ เมือง คือ

¹⁵ ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยพรรณ, ๒๕๔๓), น.๒

¹⁶ ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยพรรณ, ๒๕๔๓), น.๓

¹⁷ ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยพรรณ, ๒๕๔๓), น.๓

¹⁸ ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยพรรณ, ๒๕๔๓), น.๓

¹⁹ ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยพรรณ, ๒๕๔๓), น.๔

๑. อำเภออุซู้ คนไทเรียกกันว่า เมืองซอน
๒. อำเภอหยิงเจียง คนไทเรียกกันว่า เมืองหล้า
๓. อำเภอเหลียงเหอ คนไทเรียกกันว่า เมืองตี้
๔. อำเภอหล่งซอน คนไทเรียกกันว่า เมืองวัน
๕. เมืองยู่ลี่ คนไทเรียกกันว่า เมืองมา
๖. เมืองวันเตง หรือวันเที่ยง ฐานะเท่ากับอำเภอ

ภูมิประเทศของใต้คงอยู่ชายแดนภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ติดกับพม่า พื้นที่กว้างประมาณ ๒๗,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร มีภูเขาและที่ราบ ที่ราบหลายแห่งมีภูเขาล้อมรอบ ทำให้มีลักษณะเป็นท้องกระทะ ส่วนภูมิอากาศนั้นได้คงอยู่ในเขตร้อน อากาศจึงค่อนข้างร้อน ร้อนที่สุดประมาณ ๓๘ องศาเซลเซียส หนาวที่สุด ประมาณ ๑๐ องศาเซลเซียส ตั้งแต่ต้นปีถึงปลายปีไม่มีหิมะ ฝนตกตามฤดู ฝนตกประมาณปีละ ๑,๗๐๐ มิลลิเมตร^{๒๐}

จังหวัดใต้คงมีแม่น้ำลำคลองมากมายหลายสาย แม่น้ำสำคัญที่สุดมีสองสาย คือน้ำมาว และน้ำหลวง น้ำมาวไหลจากหลู่ส่วย ไหลผ่านเถิงซง อีกสายหนึ่งไหลจากเจียนกาวซาน มารวมกันเป็นน้ำหลวง ไหลผ่านเถิงซง เหลียงเหอ หยิงเจียง ไหลเข้าพม่า^{๒๑}

๔.๑ ปอยซอนน้ำ: สภากาญจนาในแบบฉบับดั้งเดิมของไทใต้คง

พุทธศาสนาและความเชื่อในพุทธศาสนา มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของคนไทใต้คง จนทำให้นักวิชาการบางท่านเสนอว่า ความเป็นไทกับการนับถือศาสนาพุทธนั้นเป็นสิ่งเดียวกัน พุทธศาสนายังรากลึกลงในวัฒนธรรม ศิลปะ ดนตรี สถาปัตยกรรม ระบบความเชื่อ และวิถีคิดของคนไทใต้คง และยังคงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทสืบมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าพุทธศาสนาจะถูกเบียดเบียนอย่างรุนแรงในช่วงการปฏิบัติวัฒนธรรม มีการเผาทำลายวัดวาอาราม รื้อเจดีย์ จับพระภิกษุสงฆ์และสามเณรสึก เผาพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพุทธศาสนา เป็นต้น หากแต่นับเนื่องจากปี ค.ศ. ๑๙๘๐ เป็นต้นมา วัดและศาสนสถานต่างๆ ในเขตใต้คง รวมทั้งวัดในหมู่บ้านหลักข้าง เริ่มค่อยๆ ได้รับการบูรณะซ่อมแซม หรือสร้างใหม่ขึ้นมาโดยตลอด^{๒๒}

พุทธศาสนายังคงมีความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่และบรรทัดฐานทางสังคมของคนไทใต้คง ความดีและการเป็นคนดีได้รับการตัดสินด้วยมาตรฐานของการรักษาศีลตามคำสั่งสอน

^{๒๐} ดาว เชิงหวา, ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับไทใต้คงใน, ประคอง นิมนานเหมินท์ และเรื่องวิทย์ ลิมปนาท (บรรณาธิการ), *คนไทใต้คง: ไทใหญ่ใน ยูนนาน*. (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๓๘), น.๑

^{๒๑} ดาว เชิงหวา, ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับไทใต้คงใน, ประคอง นิมนานเหมินท์ และเรื่องวิทย์ ลิมปนาท (บรรณาธิการ), *คนไทใต้คง: ไทใหญ่ใน ยูนนาน*. (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๓๘), น.๑

^{๒๒} ยศ สันตสมบัติ, *หลักข้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในใต้คง*. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยธรรม, ๒๕๔๓), น.๑๖๔

ทางพุทธศาสนา คนที่ประกอบอาชีพฆ่าสัตว์หรือต้มเหล้าขาย จึงมีสถานภาพค่อนข้างต่ำในสังคมไทย ในทำนองเดียวกันบุคคลที่ละเมิดศีลห้าเป็นประจำ ขอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ต้มเหล้าหรือผลิตลูกเมียวผู้อื่น จัดเป็นคนที่น่ารังเกียจในสายตาของชาวบ้าน อิทธิพลของพุทธศาสนาต่อชีวิตประจำวันของคนไทย ยังสามารถพิจารณาได้จากความนิยมของชาวบ้านในการพูดคุยเกี่ยวกับการจัดงานบุญ รวมถึงการตีความคำสั่งสอนของพุทธศาสนาในประเด็นต่างๆ คนเฒ่าคนแก่มักชอบเล่านิทานชาดก และเรื่องราวของพระพุทธเจ้าให้ลูกหลานฟังเป็นประจำ²³

ประเพณีปอยซ้อนน้ำ ของคนไทยได้คงถือเป็นประเพณีใหญ่และมีความสำคัญ ปอย คือ งานบุญ ซ้อนน้ำ คือซ้อนน้ำ หรือรดน้ำ นั่นเอง เนื่องจากแนวคิดหลักของประเพณีปอยซ้อนน้ำคือการสงวนน้ำพระพุทธรูปและการรดน้ำในหมู่หนุ่มสาวนั่นเอง ปอยซ้อนน้ำนี้มีที่มาจากตำนานที่กล่าวถึงขุนสาง หรือขุนผี บ้างก็ว่าเป็นขุนยักษ์ มีเนื้อหาดังนี้คือ

"...ครั้งหนึ่งมีขุนสางองค์หนึ่ง มีนิสัยโลภโมโหโล้น ชอบแย่งแผ่นดินและข้าวของของคนอื่น มีภรรยาอยู่แล้วทนางก็ยังไม่พอใจ ไปแย่งผู้หญิงมาเป็นภรรยาคนที่เจ็ดอีก ขุนสางหลงรักภรรยาคนที่เจ็ดมาก วันหนึ่งขณะที่ขุนสางกำลังอารมณ์ดี ภรรยาคนที่เจ็ดได้ถามขึ้นว่า ได้ยินว่าท่านตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ หอกแทงไม่เข้า ดาบก็ฟันไม่เข้า ถ้าเป็นอย่างนั้นจริง ท่านก็ไม่ตายอยู่ในโลกตลอดไปเลยใช่ไหม ขุนสางตอบว่าเส้นผมของตนจะพันคอของตนเองขาดได้ แต่ห้ามบอกใคร พอขุนสางนอนหลับนางก็ถอนเส้นผมขุนสางแล้วใช้ตัดคอขุนสาง หัวขุนสางก็ตกลงบนพื้นดิน แล้วเกิดไฟลุก นางตะโกนเรียกให้คนมาดู ภรรยาอีกหกคนของขุนสางก็วิ่งมาดู ช่วยกันยกหัวขุนสางขึ้น เมื่อยกหัวขุนสางขึ้นไฟก็ดับ เมื่อวางลงไฟก็ลุกอีก นางทั้งเจ็ดจึงผลัดกันยกหัวขุนสางคนละปี หนึ่งยกหัวขุนสางนั้น เลือดที่ศีรษะก็ไหล คนจึงนำน้ำมารดให้สะอาดและไม่ให้ไฟลุก เป็นเวลาเจ็ดปีแล้วไฟจึงดับสนิท ตั้งแต่นั้นคนไทยจึงเล่นรดน้ำกันปีละครั้งทุกปี..."²⁴

ในหมู่บ้านของคนไทยได้คงโดยทั่วไปมักจัดประเพณีสงกรานต์ทั้งหมด ๓ วัน คือในช่วงราววันที่ ๑๑-๑๓ เมษายน ในวันแรกหนุ่มสาวจะพากันไปเก็บดอก “หมอกก้อสร้อย” ซึ่งจะเป็นดอกไม้อันเป็นดอกไม้ประจำเทศกาลสงกรานต์ อย่างไรก็ตามคนไทยได้คงบางเมือง เช่นที่ เมืองมลาว หรือ เมืองหน้า ใช้ดอกบู่ แทนดอกหมอกก้อสร้อย ระหว่างเก็บดอกไม้จะมีการร้องเพลงพื้นเมืองต่างๆ รวมถึงการละเล่นพื้นบ้านเช่น ลูกช่วง เป็นต้น

²³ ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทยในได้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยวัฒนธรรม, ๒๕๕๓), น.๑๗๐

²⁴ ประคอง นิมานเหมินท์ และ ดาว เชิงหวา. อาปอมไทยได้คง: นิทานกับสังคม. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง, ๒๕๔๒.

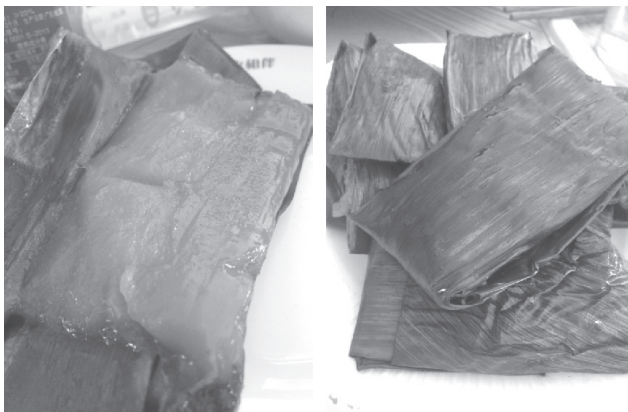
ดอกไม้ประจำเทศกาลสงกรานต์ของคนไทได้คง
(ซ้าย) ดอกหมอกก่อสร้าง (กลาง) ดอกบู่ (ขวา) หนุมสาวกลับจากเก็บดอกไม้กำลังมุ่งหน้าไปวัด

ดอกไม้ที่หนุมสาวต่างไปเก็บมาจากบนเขานั้น เมื่อเก็บมาแล้วจะนำไปวางที่ “โก้งซ้อน” ที่วัดประจำหมู่บ้าน คือมณฑลพิธีสงกรานต์ที่เป็นศาลขนาดเล็กประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งจะนำมาประดิษฐานในวันที่ ๒ และมีการสร้างท่อน้ำเป็นรูปมังกร (เข้าใจว่าเดิมน่าจะเป็นนาค) เมื่อชาวบ้านมาถึงจะนับหมอกก่อสร้างไปประดับรอบๆ โก้งซ้อน

โก้งซ้อนที่วัดจองคำ ประดับประดาด้วยหมอกก่อสร้าง

ปอยซ้อนน้ำในวันที่ ๒ เป็นการพิธีสงฆ์ มีการเชิญพระพุทธรูปมาที่โก้งซ้อน ชาวบ้านมาสงฆ์ และพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เป็นภาษาไทยได้คง และภาษาบาลี จากนั้นจึงเริ่มเล่นน้ำสงกรานต์กัน และเล่นติดต่อกันถึงวันที่ ๓ ทั้งนี้ในงานปอยซ้อนน้ำ จะมีขนมที่จะทำเฉพาะในประเพณีปอยซ้อนน้ำนี้ด้วย เรียกว่า ข้าวมันซ้อนน้ำ ทำจากแป้งข้าวเจ้าผสมน้ำตาลแล้วนำไปนึ่ง คล้ายขนมเทียนแต่ไม่มีไส้ ใช้เลียงแขกและแจกผู้คนในหมู่บ้าน ต่างคนต่างทำมาช่วยกัน รวมถึงใช้ถวายพระด้วย

ข้าวมันซื่อนน้ำ ขนในประเพณีปอยซื่อนน้ำของคนไทได้คง

๔.๒ การสร้างสรรค์ “ปอยซื่อนน้ำ” สู่สมรรถการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเพณีปอยซื่อนน้ำในแบบฉบับดั้งเดิมดังกล่าวมาใน ๔.๒ นั้น ปัจจุบันจะพบได้ในหมู่บ้านในชนบท ชาวเมืองขอนแก่นส่วนใหญ่มักมาร่วมงานของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนมากกว่า เพราะมีการจัดเป็นมหกรรม มีกิจกรรม และขนาดงานที่ยิ่งใหญ่กว่า จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการจัดงานพบว่า การสนับสนุนของรัฐบาลนั้นจะมีการสนับสนุนงบประมาณให้จัดประเพณีของไทได้คงปีเว้นปี สลับกับการสนับสนุนประเพณีของชาวจีนโป ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่คนไท ทั้งนี้โดยที่รัฐบาลมองว่าเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ชนพื้นเมืองหลัก ๒ กลุ่มที่อยู่ในจังหวัดได้คง อย่างไรก็ตามในปีที่รัฐบาลไม่ได้ให้งบประมาณสนับสนุน จะมีสมาคมไทศึกษาของจังหวัดได้คงเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดงานแต่จะไม่ยิ่งใหญ่เท่ากับการสนับสนุนโดยรัฐบาล และด้วยเหตุที่เป็นงานส่วนกลางและเป็นงานใหญ่จึงมิได้จัดที่วัดใดวัดหนึ่ง รัฐบาลจึงกำหนดให้จัดงานประเพณีปอยซื่อนน้ำที่สนามกว้างเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นสนามกลางของจังหวัดที่มีความกว้างขวาง และมีการจัดทำกองซื่อนไว้หน้างาน

ผู้วิจัยเข้าร่วมงานปอยซื่อนน้ำของเมืองขอนแก่น ระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๔ เมษายน ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลให้งบประมาณสนับสนุน โดยพบว่ารัฐบาลได้เชิญอาคันตุกะซึ่งเป็นคนไทกลุ่มต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งนักวิชาการ ข้าราชการ นักธุรกิจ และกลุ่มทายาทเจ้าฟ้าและขุนนางเมืองต่างๆ ทั้งยังประชาสัมพันธ์ให้เป็นเทศกาลท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด โดยมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวจีนจำนวนมาก โดยมีกำหนดการที่มอบแก่แขกรับเชิญดังนี้

ตารางกำหนดการฉลองวันสงกรานต์สากล ๒๐๑๕ แห่งใต้คง ประเทศจีน
(ให้สำหรับผู้มีเกียรติที่มาจากประเทศไทยใช้เป็นการอ่าน)

วันที่	เวลา	รายการกิจกรรม	สถานที่
วันที่ ๑๑ เม.ย.๕๘	ทั้งวัน	๑. อินตือนรับแขกที่มารายงานตัว ๒. กิจกรรมคนเป็นหมื่นเก็บดอกไม้มาประดับศาลา มังกรดน้ำ	หมางซื่อปิ่นกอน (โรงแรมเมือง ซอน) ซานถายซาน (ภูเขาสาม ชั้น) วัดจงแสง วัดจงคำ
	๑๖.๐๐ - ๑๗.๓๐	การประชุมเห็นหน้าแขกต่างประเทศ	ซ่งเซ่หูปิ่นกอน (โรงแรมสระนกยูง)
	๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐	งานเลี้ยงเฉพาะ “ชนชาติสามัคคี”	หวิญซื่อ (วัดจงคำ)
	๒๐.๐๐ - ๒๒.๐๐	การแข่งขันเพลงลูกทุ่งเฉพาะ “ลำคอง(เสียง)ทอง” (รอบสุดท้าย)	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
วันที่ ๑๒ เม.ย.๕๘	๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐	พิธีเปิดงานแสดงนิทรรศการวัฒนธรรมอันตกทอดมา แต่โบราณของชนชาติไต ชนชาติเต๋ออ่างและการจัด จำหน่ายผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของชนชาติ	จงเมี้ยนเหย่ยี่กอน (ศาลามิตรภาพจีน-พม่า)
	๐๙.๐๐ - ๑๑.๓๐	๑. การแข่งขันแกะสลักผลไม้สดเฉพาะ “มีดทองคำ” ๒. การแข่งขันทอผ้าทอดอกเฉพาะ “กระสวยทอง”	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
	๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐	การประชุมเห็นหน้าแขกที่มา	หอประชุมหมางซื่อและโรงแรม ที่แขกพัก (โรงแรมเต้อาน)
	๑๑.๐๐ - ๑๒.๓๐	งานเลี้ยงเฉพาะ “ชนชาติสามัคคี”	ผู้ ลีซื่อ (วัดจงแสง)
	๑๓.๓๐ - ๑๗.๓๐ (เวลา ๑๓.๐๐ เข้า สถานที่)	๑. พิธีเปิดงานฉลองวันสงกรานต์สากล ๒๐๑๕ แห่งใต้ คงประเทศจีนและงานอวยพรดน้ำให้ยังมีศรีสุข ๒. งานคนเป็นหมื่นรดน้ำสนุกสนานกันอย่างเต็มที่	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
	๒๐.๐๐ - ๒๒.๐๐	การแสดงมรดกวัฒนธรรมไต –แสดงละครไต	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
วันที่ ๑๓ เม.ย.๕๘	๐๙.๐๐ - ๑๑.๓๐	การแข่งขันตัดต่อภาพด้วยกระดาษเฉพาะ “ตะไกรทอง”	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
		การแข่งขันทำอาหาร (กับข้าว) ที่เอ็ดร่อยของชาวไต เฉพาะ “กินหวานหวาน” (ชิมรสชาติอย่างเอ็ดร่อย)	สนามกว้างที่ทำอาหารมีรสชาติ เอ็ดร่อยของงูเป้าแล้วจีน (ฐานที่ตลาดจำหน่ายเพชร หยก และไข่มุก)
	๑๓.๓๐ - ๑๗.๓๐	งานอวยพรดน้ำมิตรไมตรีให้ยังมีศรีสุขและงานคนเป็น หมื่นรดน้ำสนุกสนานกันอย่างเต็มที่	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
	ตอนบ่าย	การเชื้อเชิญแข่งขันเรือมังกรสากลแห่งใต้คงประเทศจีน	หมางซื่อซ่งเซ่หู (สระนกยูงเมืองซอน)
	๒๐.๐๐ - ๒๒.๐๐	การแสดงด้านศิลปวัฒนธรรมและพิธีเปิดงานฉลอง สงกรานต์	หมางซื่อก่องฉ่าง (สนามกว้างเมืองซอน)
วันที่ ๑๔ เม.ย.๕๘		ส่งแขกที่มาด้วยความยินดี	

๔.๓ ปรากฏการณ์โยยหาอดีตกับอัตลักษณ์ “ความเป็นไท”: แนวคิดหลักในการจัดการคติชนสร้างสรรค์ในประเพณีปอยซ้อนน้า

ผู้วิจัยพบว่าการยกระดับประเพณีปอยซ้อนน้าของไทใต้คง เป็นระดับงานมหกรรม หรือที่ใช้คำว่า “สงกรานต์สากล” นี้ น่าสนใจมาก แสดงให้เห็นความมุ่งหมายในการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เป็นคนไทกลุ่มต่างๆ โดยการดึงดูดร่วมทางวัฒนธรรม หรือ core value มาใช้ประโยชน์ในเชิงการตลาด สอดคล้องกับแนวคิด Retro – Marketing ในแบบ Retro Retro และที่สำคัญคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวหลักไม่ได้มุ่งหมายคนชาติตะวันตก แต่มุ่งไปที่กลุ่มคนไทกลุ่มต่างๆ ที่อยู่นอกประเทศที่ “พูดภาษาเดียวกัน เป็นพี่น้องกัน” เช่น คนไทยในประเทศไทย คนไทใหญ่ที่พม่า คนไทอาหมที่อินเดีย คนลาว เป็นต้น

การตลาดท่องเที่ยวแนวนี้สะท้อนให้เห็นวิถีคิดในการใช้แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ผสมผสานกับการท่องเที่ยวคืนถิ่น แนวคิดเรื่องปรากฏการณ์โยยหาอดีต โดยใช้คติชนสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ กล่าวคือ “การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์” ที่หมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมหรือศึกษาวิถีชีวิตของชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตผูกพันกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิดความนิยมท่องเที่ยวไปดูชาวบาหลี ชาวเกาะ หรือชาวเขา เพราะธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชอบการผจญภัยและชอบดู “ของแปลก” (exotic) วิถีชีวิตและประเพณีที่แปลกๆ ในหลายประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์จึงเกิดการจัดการท่องเที่ยวประเภทนี้ขึ้น เช่น ประเทศไทย ประเทศจีน มีการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อไปดูวิถีชีวิตชนเผ่าต่างๆ การถ่ายรูปแบบกับชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ที่แต่งตัวสวยงามด้วยผ้าทอที่เป็นอัตลักษณ์ของชนแต่ละกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปชอบ²⁵ การที่คนไทกลุ่มต่างๆ ที่อยู่นอกประเทศเข้าไปจึงต้องการที่จะเข้าไปมีประสบการณ์ตรงกับวัฒนธรรมที่ตนไม่คุ้นเคยด้วย

กระนั้นก็ดี วัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคยนี้ก็ทำให้วัฒนธรรมที่แปลกแยกกับวัฒนธรรมของตน เพราะเป็นวัฒนธรรมที่เคยที่รากเหง้าร่วมกันมานานับร้อยนับพันปี และเมื่อหลายร้อยปีก่อนบรรพบุรุษของชนชาติตนก็เคยอาศัยอยู่ที่นั่นก่อนจะอพยพแยกย้ายไปตั้งรกรากในที่อื่นๆ ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวในลักษณะนี้จึงไม่เพียงเป็นการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์เท่านั้น หากแต่ยังผนวกลักษณะของ การท่องเที่ยว “คืนถิ่นเกิด” (Diaspora tourism) เข้าไปด้วย ทั้งนี้โดยการใช้แนวคิดเรื่องปรากฏการณ์โยยหาอดีต ในที่นี้คือการโดยหาความเป็นไท หรือความเป็นไทเดิม มาใช้กระตุ้นเตือน และใช้คติชนประเภทต่างๆ มาเป็นเครื่องมือโดยดัดแปลงใหม่บ้าง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม จึงทำให้พบทั้งการใช้เทคนิคแบบ Retro Retro และ Retro Nova

²⁵ ศิราพร ณ ถลาง. “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. วารสารอักษรศาสตร์. ๔๒(๒). ๒๕๕๖, หน้า ๑๕.

ผ่านการสร้างประเพณีประดิษฐ์ หรือการแสดงทางวัฒนธรรมต่างๆ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้จัดงานได้ใช้วิธีการที่น่าสนใจในการใช้อัตลักษณ์ “ความเป็นไท” เพื่อกระตุ้นให้เกิดการปรากฏการณ์โยหยอติดัดดังนี้

๔.๓.๑ การเชิญผู้แทนคนไทกลุ่มต่างๆ เป็นอาคันตุกะ

ในงานเทศกาลปอยซ้อนน้ำวันที่ ๒ ถือว่าเป็นวันที่สำคัญที่สุดในบรรดา ๓ วันของงานปอยซ้อนน้ำ โดยในช่วงเช้ารัฐบาลจัดให้มีการประชุมอาคันตุกะที่ได้รับเชิญมาร่วมงาน ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านไทศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งจากประเทศไทย พม่า และอินเดีย ซึ่งเป็นคนไทกลุ่มต่างๆ กำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนใส่ชุดประจำชาติพิธีการ การประชุมดังกล่าวมีการเปิดโอกาสให้ผู้แทนคนไทแต่ละกลุ่มแสดงสุนทรพจน์สั้นๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เนื้อหาในการประชุมแสดงให้เห็นถึงความสนใจของรัฐบาลซึ่งนำโดยตรงผู้ว่าการเขตปกครองตนเองชนชาติกลุ่มน้อยไตคองและจินโป ที่เน้นย้ำถึงการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และความพยายามในการเพิ่มนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศที่มีคนไทให้เข้ามาท่องเที่ยวที่เมืองซอนและจังหวัดไตคองนี้

การประชุมนักวิชาการอาคันตุกะที่มาร่วมงานปอยซ้อนน้ำ

ประเด็นนี้สอดคล้องกับที่ศิริพร ณ ถลาง กล่าวว่าเรื่องการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ ก็คือต้องดูด้วยว่าในแต่ละประเทศรัฐบาลมีนโยบายเลือกชาติพันธุ์ใดมาเป็น “จุดขาย” เพื่อนำเสนอกิจกรรม^{๒๖} ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยว “คืนถิ่นเกิด” (Diaspora tourism) การท่องเที่ยวคืนถิ่น หรือการเดินทางกลับไปหารากเหง้าของตนเองสามารถเกิดขึ้นได้ในโลกโลกาภิวัตน์ซึ่งการเดินทางสะดวกขึ้น^{๒๗}

^{๒๖} ศิริพร ณ ถลาง. “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. วารสารอักษรศาสตร์. ๔๒(๒). ๒๕๕๖, หน้า ๔๕.

^{๒๗} ศิริพร ณ ถลาง. “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. วารสารอักษรศาสตร์. ๔๒(๒). ๒๕๕๖, หน้า ๑๕-๑๖.

๔.๓.๒ การธำรงรักษาประเพณีดั้งเดิมและความเป็นพุทธศาสนิกชน

การชูกานปอยช้อนน้ำเป็นประเพณีสำคัญ และยกขึ้นเป็นมหรธรม หรืองานสงกรานต์สากล ยังทำให้เห็นการพยายามดึง core value ของความเป็น “พุทธศาสนิกชน” ในคนไทยกลุ่มต่างๆ มาด้วย ดังที่ ยศ สันตสมบัติ กล่าววาระระบบความเชื่อและพิธีกรรมของคนไทยได้คงวางอยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนา นิภายเถรวาท ซึ่งแพร่เข้ามาในกลุ่มคนไทยได้คง ผ่านทางพม่าและคนไทยในรัฐฉาน แม้ว่าพุทธศาสนาจะก่อกำเนิดขึ้นในประเทศอินเดียเมื่อกว่า ๒,๕๐๐๐ ปี มาแล้ว แต่ร่องรอยหลักฐานของพระพุทธรูปศาสนาเริ่มปรากฏขึ้นในพม่าเป็นครั้งแรกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๕ และเริ่มปรากฏในตำนานของคนไทยรัฐฉานและไทยได้คง โดยในตำนานเหล่านั้นได้พูดถึงบรรพบุรุษของคนไทยว่านับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๖^{๒๘} นอกจากนี้พุทธศาสนายังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออัตลักษณ์ของความเป็นไทยในสังคมหมู่บ้าน หัวใจของการเป็นคนไทย คือ การนับถือศาสนาพุทธ คนไทยแยกตัวออกจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อาศัยอยู่โดยรอบ เช่น ชาวเข่ ขาง ลีซอ ฯลฯ โดยการยกเหตุผลสำคัญประการหนึ่งว่า คนเหล่านั้นไม่ใช่ชาวพุทธ ด้วยเหตุนี้เอง การเป็นคนไทยจึงหมายรวมถึงการนับถือศาสนาพุทธโดยไม่ทิ้งทางเลือกเป็นอย่างอื่น คนที่ไม่ได้ับถือศาสนาพุทธจะถูกมองว่าเป็นคนนอก และถูกกีดกันอยู่ภายนอกสังคมของคนไทย^{๒๙}

ด้วยเหตุนี้การเลือกประเพณีดั้งเดิมที่เกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนา และการธำรงรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้ ย่อมสร้างความดึงดูดให้กลุ่มคนไทยที่เป็นอาคันตุกะได้มาก และแม้ว่าจะมีการดัดแปลงประเพณี หากแต่สาระสำคัญของประเพณีก็มีได้ขาดหายไปด้วย

พิธีสงฆ์น้ำพระ ในงานปอยช้อนน้ำ

^{๒๘} ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทยในได้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยธรรมศน์, ๒๕๔๓), น.๑๖๘

^{๒๙} ยศ สันตสมบัติ, หลักช้าง: การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทยในได้คง. (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยธรรมศน์, ๒๕๔๓), น.๑๗๐

๔.๓.๓ การจัดการแสดงพื้นบ้านและแข่งขันศิลปกรรมพื้นบ้านของไทใต้คง

ภายในงานสงกรานต์สากล หรือ ปอยซ็อนน้ำของไต้คงนั้น จะมีการสอดแทรกการแสดงพื้นบ้านและงานแสดงศิลปหัตถกรรมของคนไทใต้คงอยู่ตลอด สะท้อนให้เห็นถึงการที่การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ที่นำไปสู่ประเด็นเรื่องวิถีการนำเสนออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Representation and Identity) ซึ่งอาจจะผ่านศิลปะการแสดง ศิลปวัตถุ หรือพิธีกรรม (Picard and Wood, 1997: 14)³⁰ ซึ่งภายในงานนี้ มีการนำละครโต หรือจ๊วโต มาจัดแสดง พร้อมทั้งการขับเพลงไตต่างๆ การแข่งขันการทอผ้า การสาธิตการตัดกระดาด ซึ่งแสดงให้เห็นความพยายามในการนำเสนออัตลักษณ์ของคนไทใต้คง และความแตกต่างจากกลุ่มไทอื่นๆ เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ให้นักท่องเที่ยวด้วย

การแสดงพื้นบ้านของไทใต้คง (ซ้าย) การแสดงละครโต หรือจ๊วโต
(ขวา) การแสดงดนตรีกลองยาวของไทใต้คง

๔.๓.๔ การร่วมสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทผ่านการสร้างสถิติ Guinness Book Record

ในการจัดงานปอยซ็อนน้ำทุกปีจะมีการเชิญผู้แทนจาก Guinness Book Record มาเพื่อบันทึกการสร้างสถิติของคนไทใต้คงในการร่วมกันทำสิ่งต่างๆ อาทิ การจัดกระดาดให้เป็นรูปนกยูงที่ใหญ่ที่สุดในโลก การแสดงระบำนกยูงที่ใช้คนมากที่สุดในโลก โดยกิจกรรมที่นำมาใช้ในการสร้างสถิติจะมีการเลือกเพื่อให้แสดงอัตลักษณ์ของความเป็นไทใต้คงด้วย ซึ่งหลังจากพิธีเปิดงานปอยซ็อนน้ำอย่างเป็นทางการ จะมีกิจกรรมการสร้างสถิตินี้และผู้แทนของ Guinness Book Record ก็จะมอบเกียรติบัตรแก่ผู้ว่าการเขตการปกครองฯ ทันที และ

³⁰ ศิราพร ณ ถลาง, “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง, วารสารอักษรศาสตร์, ๔๖(๒), ๒๕๕๖, หน้า ๑๕.

ทุกคนก็จะร่วมแสดงความยินดีด้วยกัน ทั้งคนไทได้คงและคนไทที่เป็นอาคันตุกะ ในแง่นี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการใช้การประชาสัมพันธ์ หรือนำเสนออัตลักษณ์ตนเองต่อสายตาชาวโลก ให้เกิดความภาคภูมิใจในกลุ่มคนไทที่เป็นอาคันตุกะด้วย ย้ำความเป็น “พี่น้องไท” และกระตุ้นความคิดเรื่องการโยกย้ายถิ่นที่ล่าสุด

๕. สรุปและอภิปรายผล

ประเพณีปอยซ้อ่นน้ำ ของคนไทได้คงที่เมืองซอน สาธารณรัฐประชาชนจีน แสดงให้เห็นการตลาดของท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นวิถีคิดในการใช้แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงถิ่น แนวคิดเรื่องปรากฏการณ์โยกย้ายถิ่น และใช้คติชนสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ จากการยกตัวอย่างและอธิบายรายละเอียดมาข้างต้นจะเห็นว่า กิจกรรมต่างๆ มุ่งไปที่ “ความเป็นพี่น้องไท” แทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามในท่ามกลางการเสนอ “ความเหมือน” ของความเป็นพี่น้องไท ภายในงานก็ยังมีความพยายามในการเสนอ “ความต่าง” หรืออัตลักษณ์ของความเป็นไทเฉพาะกลุ่มคือ ไทได้คงด้วย เพื่อสร้างจุดขายให้แก่การท่องเที่ยวชาวไทกลุ่มต่างๆ การจัดงานปอยซ้อ่นน้ำของคนไทได้คงที่เมืองซอนนี้นับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจในเชิงการท่องเที่ยวเชิงถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างมาก

๖. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๖.๑ ควรมีการศึกษาประเด็นร่วมสมัยของชนชาติไทกลุ่มต่างๆ มากขึ้นหรือประเด็นเชิงเปรียบเทียบกลุ่มคนไทกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและเป็นการเติมเต็มข้อมูล

๖.๒ ประเด็นเรื่องสงกรานต์ในกลุ่มคนไทกลุ่มต่างๆ เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากและยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบโดยละเอียด ทั้งในข้อมูลตำนานและพิธีกรรม ทั้งนี้จะต้องแยกประเด็นระหว่างความเป็นปีใหม่ กับความเป็นสงกรานต์ออกจากกันก่อนจึงจะศึกษาได้ชัดเจน

๖.๓ ประเด็นอีกประเด็นหนึ่งที่พบจากการวิจัยนี้คือ เครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนไทกลุ่มต่างๆ ในปัจจุบัน ทั้งนักวิชาการ เจ้าฟ้า หรือนักธุรกิจ ที่ใช้มิติความสัมพันธ์ความเป็นพี่น้องไทในการติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าศึกษา

๗. บรรณานุกรม

- กงจิ้นเหวิน. (มปป.) **ความสัมพันธ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมใต้-ไทย**. มปท. (เอกสารอัดสำเนา)
- ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล. (๒๕๕๐) **สูตรใหม่การตลาดย้อนยุค ปลุกกระแส (Retro Marketing)**. กรุงเทพฯ: บริษัท มาร์เก็ตติ้ง กรุ๊ป แอสโซซิเอชั่น.
- พัฒนา กิตติอาษา. (๒๕๔๖) **มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์หยกหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ประคอง นิมมานเหมินท์ และเรืองวิทย์ ลิมปนาท (บรรณาธิการ). (๒๕๓๘) **คนไทใต้คง: ไทใหญ่ในยูนนาน**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ประคอง นิมมานเหมินท์ และ ดาว เชิงหวา. (๒๕๔๒) **อาปัมไทใต้คง: นิทานกับสังคม**. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.
- ยศ สันตสมบัติ. (๒๕๔๓) **หลักช้าง : การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของไทในใต้คง**. กรุงเทพฯ: วิถีทรรศน์.
- สราญมิตร ประชาญสิทธิ. (๒๕๔๗). “โลกศักดิ์สิทธิ์ (The sacred) และ โลกสามัญ (The profane)”. **ทุนสังคมและทุนวัฒนธรรมในระบบเศรษฐกิจและการจัดการยุคใหม่: รวมบทความจากการประชุมวิชาการประจำปี ๒๕๔๗ มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- เสฐียรโกเศศ (นามแฝง). (๒๕๒๙) **เทศกาลสงกรานต์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ .กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ศิราพร ณ ถลาง. (๒๕๕๖) “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. **วารสารอักษรศาสตร์**. ๔๒(๒).
- Dao Chenghua. (2007) ‘How can the Tai nationality of Yunnan achieve development in the China-ASEAN economic integration?’ **Tai Culture** Vol.20 .